

Plan wynikowy¹

Historia i teraźniejszość. Liceum ogólnokształcące i technikum. Zakres podstawowy

Część 2

I. Świat i Polska w latach 1970–1980

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania ² . Uczeń:
1	Sytuacja na świecie w latach 70. XX w.	- omawia genezę i skutki osłabienia pozycji Stanów Zjednoczonych Ameryki na świecie na rzecz obozu komunistycznego; - omawia konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w.; - wyjaśnia, dlaczego wojnę w Wietnamie i wojnę Jom Kipur można nazwać wojnami zastępczymi; - wyjaśnia skutki przejścia władzy w Kambodży przez Czerwonych Khmerów	- omawia przyczyny, przebieg i konsekwencje interwencji amerykańskiej w Wietnamie; - przedstawia reakcje społeczeństwa amerykańskiego na interwencję wojskową w Wietnamie; - omawia przebieg i skutki rewolucji islamskiej w Iranie; - charakteryzuje przyczyny i skutki osłabienia pozycji Stanów Zjednoczonych na świecie w latach 70. XX w. (porażka USA w Wietnamie, afera Watergate, kryzys energetyczny); - charakteryzuje i ocenia konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w. (w tym ludobójczą politykę Czerwonych Khmerów w Kambodży); - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doktryna powstrzymywania, efekt domina w Azji Południowo-Wschodniej, afera Watergate, Czerwoni Khmerzy</i>,

¹ Aby nie powtarzać wielokrotnie zapisów wynikających z wymagań szczegółowych podstawy programowej, autorzy planu wynikowego w odniesieniu do zagadnień społecznych przyjęli zasadę, że jeśli np. w lekcji 1. zostało ujęte wymaganie I.1. podstawy programowej [„I. Wiedza o podstawach życia społecznego. Uczeń: 1) wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako »istotę społeczną« (*animal sociale*), charakteryzuje odgrywane przez niego role społeczne oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju i spełnienia”], to w kolejnych lekcjach, mimo że częściowo także odnoszą się do tego wymagania, już się ono nie pojawia. Pełne zestawienie treści programowych z odniesieniem do wymagań szczegółowych podstawy programowej znajduje się w programie nauczania (I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, *Historia i teraźniejszość. Program nauczania. Liceum i technikum. Zakres podstawowy*) oraz w rozkładzie materiału (I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, *Rozkład materiału nauczania. Historia i teraźniejszość. Liceum i technikum. Zakres podstawowy*).

² Wymagania uwzględniają wiedzę i umiejętności wyniesione przez ucznia ze szkoły podstawowej oraz wynikające z treści poszczególnych tematów (lekcji) podręcznika: I. Modzelewska-Rysak i in., *Historia i teraźniejszość. Podręcznik. Liceum i technikum. Część 2*, WSiP, Warszawa 2023.

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			<i>ajatollah, rewolucja islamska, kryzys naftowy, embargo, wojna zastępcza, Vietcong;</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Pol Pot, Ho Chi Minh, Ruhollah Chomejni
2	Wzrost wpływów ZSRS w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej	• wymienia państwa w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej, w których ZSRS angażował się politycznie i / lub militarnie; • omawia formy działania ZSRS w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej; • omawia sowiecką strategię w polityce zagranicznej realizowaną przez ekipę Leonida Breżniewa w latach 70. XX w.	• charakteryzuje konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doradcy wojskowi; wojna somalijsko-etiopska, Sandinowski Front Wyzwolenia Narodowego, wojna domowa w Angoli, mudżahedini, Ludowy Ruch Wyzwolenia Angoli, Pathet Lao;</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Leonid Breżniew, Salvador Allende, Augusto Pinochet
3	Polityka odprężenia	• wymienia przyczyny, dla których USA i ZSRS zdecydowały się rozpocząć politykę odprężenia; • omawia najważniejsze etapy porozumień rozbrojeniowych między Stanami Zjednoczonymi a ZSRS; • wymienia przyczyny odejścia USA od polityki odprężenia	• wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia (<i>détente</i>) w relacjach międzynarodowych w połowie lat 70. XX w.; • wyjaśnia, jakie znaczenie dla pokoju i odprężenia na świecie miały postanowienia Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (Helsinki, 1975 r.); • charakteryzuje treść tzw. pięciu koszyków konferencji helsińskiej; • omawia okoliczności zawarcia porozumienia z Camp David z 1978 r. i ocenia jego znaczenie; • wyjaśnia przełomowe znaczenie normalizacji stosunków USA–ChRL na początku lat 70. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcie <i>dyplomacja pingpongowa</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Richard Nixon, Henry Kissinger, Jimmy Carter, Ronald Reagan, Zbigniew Brzeziński, Muhammad Anwar as-Sadat; • rozwija skróty: KBWE, OBWE i wie, czym zajmowały / zajmują się te organizacje

4	Państwa niemieckie – współistnienie i stosunek do nazistowskiego dziedzictwa	• wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie Ostpolitik kanclerza Willy’ego Brandta; • posługując się przykładami, omawia rozliczenie się Niemiec z dziedzictwem rządów nazistowskich; • omawia kwestię niemieckich reparacji / odszkodowań wojennych na rzecz Polski	• charakteryzuje rozliczenie się Niemiec z dziedzictwem rządów nazistowskich (przykłady pozytywne i negatywne: działalność Centrali Badania Zbrodni Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu, kariera Heinza Reinefartha, sprawa reparacji wojennych i restytucji dzieł sztuki zagrabionych w Polsce); • omawia przyczyny i skutki niepociągnięcia do odpowiedzialności karnej wielu niemieckich zbrodniarzy wojennych oraz ocenia skutki takiego stanu rzeczy; • analizuje, z czego mogły wynikać różnice w standardzie życia społeczeństw NRD i PRL, mimo że oba kraje znajdowały się w sferze wpływów ZSRS; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Willy Brandt, Erich Honecker; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>restytucja, rewindykacja, Stasi, doktryna Hallsteina, Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich</i>
5	Polityka wschodnia Stolicy Apostolskiej	• wskazuje główne kierunki działania dyplomacji papieskiej po II wojnie światowej; • omawia stosunek papieża do ZSRS i państw bloku wschodniego po II wojnie światowej; • wyjaśnia znaczenie – dla Polski i świata – wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża	• wyjaśnia charakter wspólnot religijnych, ich odmienności związane z treścią wiary, kultem, nauczaniem moralnym i organizacją; • omawia dokonania papieża Pawła VI i Jana Pawła II na rzecz pokoju na świecie; • porównuje założenia polityki wschodniej papieża Pawła VI i Jana Pawła II, omawia podobieństwa i różnice; • ocenia wkład papieża Jana Pawła II w walkę o ochronę praw człowieka i zmianę ustroju w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dyplomacja papieska, Stolica Apostolska, Sekretariat Stanu Stolicy Apostolskiej, pontyfikat</i>; • przedstawia rolę prymasa Stefana Wyszyńskiego dziejach Kościoła katolickiego w Europie Środkowej i Wschodniej; • wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Jan XXIII, Paweł VI, Jan Paweł I, Jan Paweł II

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

6	Chiny i „państwowy kapitalizm”	• charakteryzuje zmiany zachodzące w Chinach po śmierci Mao Zedonga; • omawia okoliczności dojścia do władzy Denga Xiaopinga i jego reformy; • omawia początek tzw. kapitalizmu państwowego w ChRL	• omawia realizację doktryny „jeden kraj, dwa systemy” w ChRL; • charakteryzuje wystąpienia studenckie w Chinach w drugiej połowie lat 80. XX w.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>socjalizm o chińskiej specyfice, kapitalizm państwowy, dekolokalizacja</i>
7	Neoliberalizm i nowa prawica	• charakteryzuje zmiany zachodzące w gospodarkach państw zachodnich w latach 70. XX w.; • omawia genezę i główne założenia ideowe nowej prawicy i neoliberalizmu; • przedstawia główne założenia polityki Ronalda Reagana i Margaret Thatcher	• na przykładzie państw zachodnich charakteryzuje różnice programowe rządów socjaldemokratycznych, chadeckich, konserwatywnych i liberalnych w dziedzinie polityki społecznej, gospodarczej i systemu wartości; • charakteryzuje zmiany w programach zachodnich partii politycznych w latach 70. i 80. XX w. oraz wzrost popularności programów wolnorynkowych i konserwatywno-liberalnych (nowa prawica, neoliberalizm); • wyjaśnia znaczenie zwycięstwa wyborczego Margaret Thatcher w Wielkiej Brytanii (1979 r.) i Ronalda Reagana w Stanach Zjednoczonych (1980 r.) dla polityki wewnętrznej i międzynarodowej tych państw; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo opiekuńcze, thatcheryzm, reaganomika, neoliberalizm, nowa prawica, konserwatyzm, keynesizm (interwencjonizm państwowy), związek zawodowy, stagflacja</i>
8	Polska Rzeczpospolita Ludowa w czasach Edwarda Gierka (1971–1976)	• omawia koncepcję budowy „drugiej Polski” i sposoby wdrażania tego projektu w życie; • omawia najważniejsze wydarzenia i zmiany, które zaszły w Polsce w czasach Gierka w dziedzinach: gospodarki, kultury, sportu; • omawia zmiany wprowadzone w <i>Konstytucji PRL</i> w 1976 r.	• omawia okoliczności objęcia władzy przez Edwarda Gierka; • omawia rzeczywiste cele reformy administracyjnej z 1975 r.; • wyjaśnia, na czym polegała „propaganda sukcesu” w czasach Gierka; • wskazuje i omawia elementy polityki prowadzonej przez ekipę Gierka, które miały zapewnić rządzącym poparcie społeczne;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• omawia zmiany wprowadzone w <i>Konstytucji PRL</i> w 1976 r. i wyjaśnia przyczyny protestów społecznych związanych z wprowadzeniem tych zmian; • charakteryzuje specyfikę rządów Edwarda Gierka (dobrobyt na kredyt, uległość wobec ZSRS); • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Piotr Jaroszewicz, Richard Nixon, Jimmy Carter, Leonid Breżniew; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>plan 5-letni</i> (1971–1976), <i>plenium</i>, <i>Komitet Centralny</i>, <i>Biuro Polityczne</i>, „<i>propaganda sukcesu</i>”, <i>sklepy komercyjne</i>, <i>maluch</i> (samochód), <i>czyn partyjny</i>, „<i>półkownik</i>”
9	Kryzys gospodarczy i społeczny w Polsce w drugiej połowie lat 70. XX w.	• omawia przyczyny kryzysu gospodarczego w PRL w latach 70. XX w.; • podaje przyczyny protestów robotniczych w 1976 r.; • charakteryzuje przebieg i skutki protestów robotniczych w 1976 r.	• charakteryzuje standard życia społeczeństwa polskiego w warunkach gospodarki niedoboru, posługuje się przykładami; • ocenia skutki wystąpień robotniczych z 1976 r.; • omawia nastroje społeczne towarzyszące wystąpieniom robotniczym w 1976 r.; • charakteryzuje represje zastosowane przez władze w reakcji na wystąpienia społeczne w 1976 r.; • porównuje reakcję władz (w tym zastosowane represje) na wystąpienia społeczne w 1970 i 1976 r.; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>pułapka zadłużenia</i>, „<i>manewr gospodarczy</i>”, <i>Czerwiec 1976</i>, „<i>ścieżka zdrowia</i>”, <i>ZOMO</i>, <i>reglamentacja towarów</i>, <i>kartki żywnościowe</i>
10	Opozycja demokratyczna w Polsce 1976–1980	• wymienia formy pomocy dla represjonowanych uczestników protestów robotniczych z 1976 r. i ich rodzin; • charakteryzuje genezę i główne formy działania opozycji demokratycznej w Polsce w latach 70. XX w.;	• przedstawia kształtowanie się opozycji demokratycznej w Polsce po protestach robotniczych w 1976 r.; • charakteryzuje główne formy działania opozycji demokratycznej w Polsce w latach 70. XX w.; • omawia wsparcie udzielane opozycji demokratycznej przez Kościół katolicki;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

		omawia rolę różnych organizacji opozycyjnych działających w Polsce w latach 70. XX w.	- omawia reakcje władz na działalność opozycji demokratycznej; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>opozycja</i>, <i>opozycja demokratyczna</i>, <i>list otwarty</i>, <i>drugi obieg</i>, <i>bibuła</i>, <i>latający uniwersytet</i>, <i>tajny współpracownik</i>; - charakteryzuje rolę różnych organizacji opozycyjnych i rozwija skróty ich nazw: Komitet Obrony Robotników / Komitet Samoobrony Społecznej KOR, Studenckie Komitety Solidarności (SKS), Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO), Konfederacja Polski Niepodległej (KPN), Towarzystwo Kursów Naukowych (TKN)
--	--	---	---

II. Świat i Polska w latach 1980–1991

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
11	Powstanie Solidarności	- omawia genezę powstania NSZZ „Solidarność”; - charakteryzuje sytuację w Polsce w 1980 r.; - przedstawia rolę NSZZ „Solidarność”	- charakteryzuje sytuację gospodarczą w Polsce w 1980 r.; - przedstawia postulaty strajkujących robotników z lipca i sierpnia 1980 r.; - wyjaśnia, na czym polegała różnica między strajkami z sierpnia 1980 r. a wcześniejszymi wystąpieniami robotników; - przedstawia konsekwencje zawarcia porozumień sierpniowych; - zna i wyjaśnia pojęcia: „przerwy w pracy”, <i>Międzyzakładowy Komitet Strajkowy</i>, <i>porozumienia sierpniowe</i>, <i>Niezależne Zrzeszenie Studentów</i>, <i>karnawał „Solidarności”</i> - wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Anna Walentynowicz, Bogdan Borusewicz, Lech Wałęsa, Andrzej Gwiazda, Bogdan Lis, Bronisław Geremek, Tadeusz Mazowiecki, Jan Olszewski, Władysław Siła-Nowicki, Lech Kaczyński, Marian Jurek, Mieczysław Jagielski

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

12	Stan wojenny w Polsce i jego następstwa	• charakteryzuje relacje między władzą a „Solidarnością” w 1981 r.; • omawia działania społeczeństwa w czasie stanu wojennego; • przedstawia działania Kościoła w trakcie stanu wojennego; • przedstawia reakcję ZSRS i państw zachodnich na wprowadzenie stanu wojennego;	• przedstawia stosunek PZPR do „Solidarności”; • wymienia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego; • wymienia ograniczenia nałożone na obywateli w czasie stanu wojennego; • charakteryzuje formy oporu społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • omawia działania różnych środowisk (Kościół, zagranica) po wprowadzeniu stanu wojennego; • przedstawia represje władz wobec społeczeństwa po wprowadzeniu stanu wojennego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prowokacja bydgoska</i>, <i>Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego</i>, <i>Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego</i>, <i>internowanie</i>, <i>Tymczasowa Komisja Koordynacyjna</i>, <i>godzina milicyjna</i>, <i>pacyfikacja kopalni „Wujek”</i>, <i>„Solidarność Walcząca”</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: płk Ryszard Kukliński, gen. Czesław Kiszczak, gen. Wojciech Jaruzelski, Jan Dobraczyński, Jerzy Popiełuszko, Józef kard. Glemp, Władysław Frasyniuk, Kornel Morawiecki
13	Kryzys w ZSRS i państwach bloku wschodniego	• charakteryzuje relacje między ZSRS a Stanami Zjednoczonymi; • charakteryzuje kryzys społeczno-gospodarczy w ZSRS i krajach Bloku Wschodniego; • przedstawia formy oporu wobec władzy pojawiające się w państwach komunistycznych	• wyjaśnia przyczyny wyścigu zbrojeń na początku lat 80. XX w.; • charakteryzuje kryzys gospodarczy w ZSRS i krajach Bloku Wschodniego i wyjaśnia jego przyczyny; • charakteryzuje kryzys społeczny w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • przedstawia postawy społeczeństw państw komunistycznych wobec władzy; • wymienia przykładowe organizacje opozycyjne w krajach bloku wschodniego; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>„imperium zła”</i>, <i>„gwiazdne wojny”</i>, <i>bumelant</i>, <i>dysydent</i>, <i>amnestia</i>, <i>azyl polityczny</i>, <i>indoktrynacja</i>, <i>Karta 77</i>, <i>Konfederacja Polski Niepodległej</i>;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Aleksander Sołżenicyn, Andriej Sacharow, Jurij Andropow, Konstantin Czernienko
14	Pierestrojka w ZSRS i jej konsekwencje w krajach bloku wschodniego	• charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia wpływ reform w ZSRS na sytuację w państwach bloku wschodniego; • wyjaśnia wpływ reform Michaiła Gorbaczowa na pozycję ZSRS w świecie	• wyjaśnia, na czym polegały reformy wewnętrzne wprowadzane przez Michaiła Gorbaczowa; • ocenia efekty reform wewnętrznych wprowadzonych przez Michaiła Gorbaczowa; • przedstawia konsekwencje katastrofy elektrowni atomowej w Czarnobylu; • przedstawia wpływ reform w ZSRS na sytuację w krajach bloku wschodniego; • charakteryzuje politykę zagraniczną Michaiła Gorbaczowa; • wyjaśnia wpływ rządów Michaiła Gorbaczowa na pozycję ZSRS w świecie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>pierestrojka</i>, <i>glasnost</i>, <i>uwłaszczenie nomenklatury</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Michaił Gorbaczow, Ronald Reagan, George Bush, Mieczysław F. Rakowski
15	Przełomowy rok 1989	• charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce w II poł. lat 80. XX w.; • przedstawia genezę i postanowienia Okrągłego Stołu; • charakteryzuje przemiany ustrojowe w Polsce po Okrągłym Stole	• przedstawia problemy gospodarcze Polski w drugiej połowie lat 80. XX w.; • charakteryzuje próby przezwyciężenia trudności gospodarczych podejmowane przez władze; • przedstawia genezę Okrągłego Stołu; • wymienia postanowienia Okrągłego Stołu; • przedstawia reakcje społeczeństwa na postanowienia Okrągłego Stołu; • charakteryzuje przemiany ustrojowe w Polsce po obradach Okrągłego Stołu;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Okrągły Stół, pluralizm, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, wybory kontraktowe, Komitet Obywatelski, gruba kreska, desygnacja, Obywatelski Klub Parlamentarny</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Alfred Miodowicz, Tadeusz Mazowiecki, Lech Wałęsa, Wojciech Jaruzelski
16	Jesień Narodów w Europie Środkowo-Wschodniej i rozpad ZSRS	• charakteryzuje sytuację w państwach Bloku Wschodniego w końcu lat 80. XX w.; • przedstawia proces upadku władzy komunistycznej w krajach bloku wschodniego; • wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • przedstawia proces rozpadu ZSRS i Jugosławii	• wyjaśnia przyczyny wzrostu pozycji opozycji w krajach bloku wschodniego; • przedstawia proces przejmowania władzy przez opozycję w Czechosłowacji, na Węgrzech i w Bułgarii; • przedstawia proces obalenia Nicolae Ceaușescu w Rumunii; • charakteryzuje proces jednoczenia Niemiec; • omawia przyczyny rozpadu ZSRS i Jugosławii; • przedstawia proces rozpadu ZSRS i Jugosławii; • omawia genezę powstania Wspólnoty Niepodległych Państw; • porównuje procesy przemian ustrojowych w ZSRS i krajach bloku wschodniego; • wyjaśnia, dlaczego procesy przemian ustrojowych w krajach bloku wschodniego zostały określone jako Jesień Narodów; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Karta 77, aksamitna rewolucja, Fidesz, Trójkątny Stół, Okrągły Stół, pucz, czystki etniczne, Jesień Narodów (Ludów), Wspólnota Niepodległych Państw</i> • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Václav Havel, Nicolae Ceaușescu, Borys Jelcyń, Erich Honecker, Helmut Kohl, Giennadij Janajew
17	Transformacja gospodarczo-ustrojowa 1989–1990	• charakteryzuje problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.;	• wymienia problemy gospodarcze Polski na początku lat 90. XX w.; • wyjaśnia, które problemy wynikały z polityki gospodarczej władz komunistycznych;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

		• charakteryzuje przemiany gospodarcze w ramach planu Balcerowicza; • przedstawia przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.; • wyjaśnia, na czym polega dekomunizacja	• przedstawia założenia planu Balcerowicza; • omawia społeczne skutki realizacji planu Balcerowicza; • charakteryzuje proces prywatyzacji i reprivatyzacji; • przedstawia przyczyny i przebieg wyborów prezydenckich w 1990 r.; • przedstawia proces dekomunizacji; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>plan Balcerowicza, dekomunizacja, transformacja, bezrobocie strukturalne, hiperinflacja, prywatyzacja, reprivatyzacja, kuroniówka</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Leszek Balcerowicz, Jacek Kuroń, Jarosław Kaczyński, Stanisław Tymiński
18	Ku społeczeństwu obywatelskiemu	• definiuje społeczeństwo obywatelskie • charakteryzuje elementy potrzebne do budowania społeczeństwa obywatelskiego; • przedstawia formy aktywności społecznej; • omawia działalność organizacji pozarządowych i ich rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego	• zna definicję społeczeństwa obywatelskiego; • omawia czynniki, które wpływają na rozwój społeczeństwa obywatelskiego; • wyjaśnia, dlaczego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ważne są kapitał społeczny i zaufanie społeczne; • wymienia formy aktywności społecznej; • charakteryzuje organizacje pozarządowe; • porównuje różne typy organizacji pozarządowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo obywatelskie, kapitał społeczny, zaufanie społeczne, referendum, obywatelskie nieposłuszeństwo, organizacje pozarządowe, stowarzyszenie, fundacja, wolontariat, organizacje pożytku publicznego</i>
19	Sprawiedliwość jako moralny fundament ładu społecznego	• definiuje pojęcia: <i>demokratyczne państwo prawa i sprawiedliwość społeczna</i>; • wyjaśnia możliwe sposoby rozumienia pojęcia <i>sprawiedliwość</i>; • charakteryzuje typy sprawiedliwości;	• zna definicje demokratycznego państwa prawa i sprawiedliwości społecznej; • wymienia różne możliwości rozumienia pojęcia <i>sprawiedliwość</i>; • wymienia różne typy sprawiedliwości; • wyjaśnia różnice pomiędzy różnymi typami sprawiedliwości;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

		• przedstawia rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa	• charakteryzuje rolę sprawiedliwości społecznej w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demokratyczne państwo prawa, sprawiedliwość społeczna, sprawiedliwość rozdzielcza, sprawiedliwość wyrównawcza</i>
--	--	--	--

III. Świat i Polska w latach 1991–2001

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
20	Nowy ład światowy	• przedstawia koncepcje układu sił na świecie po upadku komunizmu w Europie; • omawia rolę Stanów Zjednoczonych w utrzymaniu ładu i pokoju na świecie; • wyjaśnia proces globalizacji	• wymienia koncepcje świata w końcu XX w. i ich autorów; • wskazuje różnice pomiędzy koncepcjami świata w końcu XX w.; • przedstawia rolę Stanów Zjednoczonych w utrzymaniu ładu na świecie w końcu XX w.; • charakteryzuje proces globalizacji; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koniec historii, zderzenie cywilizacji, Pustynna Burza, globalizacja, globalna wioska</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Francis Fukuyama, Samuel Huntington, Zbigniew Brzeziński, Michaił Gorbaczow, George Bush, Saddam Husajn
21	Błaski i cienie zmian na świecie na przełomie tysiącleci	• przedstawia problemy społeczeństwa na świecie na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje pozycję Chin na przełomie XX i XXI w.; • wyjaśnia różnice między globalną Północą a globalnym Południem	• wymienia najważniejsze konflikty zbrojne na przełomie XX i XXI w. i wyjaśnia ich przyczyny; • wyjaśnia przyczyny konfliktów religijnych na świecie na przełomie XX i XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce na przełomie XX i XXI w.; • wyjaśnia przyczyny konfliktu w Rwandzie; • przedstawia proces upadku apartheidu w RPA; • wyjaśnia przyczyny podziału świata na globalną Północ i globalne Południe;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>apartheid, bantustany, konflikt Północ–Południe</i>, • wie, kim były wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Nelson Mandela, Frederik de Klerk
22	Integracja europejska	• wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; • charakteryzuje przebieg procesu integracji pomiędzy państwami Unii Europejskiej; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej z innymi państwami europejskimi	• wymienia dokumenty tworzące Unię Europejską i ich najważniejsze postanowienia; • wymienia kryteria przyjmowania nowych państw do Unii Europejskiej i państwa, które do niej wstąpiły; • wymienia płaszczyzny współpracy między krajami Unii Europejskiej i przedstawia zakres tej współpracy; • wyjaśnia znaczenie strefy Schengen i strefy euro; • przedstawia współpracę Unii Europejskiej z Norwegią i Szwajcarią oraz wyjaśnia stosunek tych państw do Unii Europejskiej; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Jednolity Akt Europejski, traktat z Maastricht, Unia Europejska, kryteria kopenhaskie, traktat nicejski, traktat lizboński, strefa Schengen, strefa euro</i>
23	Polska droga do demokracji 1991–2005	• przedstawia proces kształtowania się sceny politycznej w Polsce po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian rządów w Polsce po 1990 r.; • przedstawia proces tworzenia nowej konstytucji; • charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka	• wymienia najważniejsze partie i ruchy polityczne w Polsce po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian na polskiej scenie politycznej po 1990 r.; • wyjaśnia przyczyny zmian rządów po 1990 r.; • przedstawia zmiany ustrojowe, które wprowadziła Mała Konstytucja; • charakteryzuje reformy rządu Jerzego Buzka; • przedstawia stosunki wyznaniowe w Polsce; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>recesja, Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Demokratyczna, lustracja, Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, Mała Konstytucja, konkordat, próg wyborczy</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Jan K. Bielecki, Aleksander Kwaśniewski, Leszek Miller, Jan Olszewski, Antoni Macierewicz, Hanna Suchocka, Jerzy Buzek

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

24	III Rzeczpospolita – konstytucyjne zasady ustrojowe	• wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • przedstawia prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • charakteryzuje organy władzy w Rzeczypospolitej Polskiej; • charakteryzuje etapy procesu legislacyjnego	• wymienia i wyjaśnia zasady ustrojowe zawarte w konstytucji polskiej; • wymienia i wyjaśnia, na czym polegają prawa i obowiązki obywatela zawarte w konstytucji; • wymienia organy władzy ustawodawczej i ich przykładowe kompetencje; • wymienia organy władzy wykonawczej i ich podstawowe kompetencje; • wyjaśnia wzajemne zależności między organami władzy wykonawczej i ustawodawczej; • charakteryzuje etapy procesu legislacyjnego; • przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe zasady sądownictwa w Polsce; • wymienia przykładowe uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>preambuła, zasada demokratycznego państwa prawa, zasada suwerenności narodu, zasada pluralizmu politycznego, zasada trójpodziału władzy, proces legislacyjny, konstruktywne votum nieufności, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu, zasada niezawisłości sędziów</i>
25	Rzeczpospolita samorządna	• charakteryzuje zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce; • przedstawia organy władzy samorządu terytorialnego i ich kompetencje; • charakteryzuje źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego	• wyjaśnia podstawy prawne i zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego; • wymienia organy władzy jednostek samorządu terytorialnego i sposób ich powoływania; • przedstawia przykładowe kompetencje organów jednostek samorządu terytorialnego; • przedstawia źródła finansowania jednostek samorządu terytorialnego; • wyjaśnia, na jakie zadania jednostki samorządu terytorialnego mogą mieć różne źródła finansowania;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>samorząd terytorialny, decentralizacja, zasada pomocniczości, subwencja, dotacja, domniemanie kompetencji, zadania własne, zadania zlecone, gmina, powiat, burmistrz, starosta, wójt, marszałek sejmiku wojewódzkiego</i>
26	System prawny współczesnej Polski	• wyjaśnia podstawowe terminy związane z prawem w Polsce; • wymienia podmioty różnych gałęzi prawa w Polsce; • charakteryzuje zakres zagadnień obejmujących poszczególne gałęzie prawa w Polsce: prawa cywilnego, prawa rodzinnego, prawa karnego i prawa administracyjnego;	• rozumie podstawowe terminy związane z naukami prawnymi; • wyjaśnia różnice pomiędzy prawem naturalnym a prawem stanowionym; • charakteryzuje podmioty i zakres spraw, które obejmuje prawo cywilne; • przedstawia sprawy pomiędzy członkami rodziny, które są regulowane prawem rodzinnym; • charakteryzuje relacje między organami władzy albo organami władzy a obywatelami, które reguluje prawo administracyjne; • omawia najważniejsze zapisy prawa karnego; • wyjaśnia różnicę między wykroczeniem, występkiem i zbrodnią; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>norma prawna, osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, własność, służebność, hipoteka, przysposobienie, obowiązek alimentacyjny, odwołanie, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, wykroczenie, występki, zbrodnia, odpowiedzialność karna</i>
27	Prawa człowieka oraz ich ochrona w Polsce i na świecie	• definiuje prawa człowieka i wymienia ich generacje; • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka; • charakteryzuje światowy i europejski system ochrony praw człowieka; • charakteryzuje system ochrony praw człowieka w Polsce	• definiuje prawa człowieka, omawiając ich cechy; • charakteryzuje trzy generacje praw człowieka; • przedstawia proces kształtowania się praw człowieka; • wymienia dokumenty chroniące prawa człowieka na świecie i w Europie; • wymienia polskie dokumenty, w których zawarte są prawa człowieka; • wymienia organy ONZ zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			- wymienia europejskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; - wymienia polskie instytucje zajmujące się ochroną praw człowieka i wyjaśnia, w jaki sposób je chronią; - wyjaśnia, które prawa człowieka i w jakich okolicznościach mogą być ograniczone; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>prawa człowieka, trzy generacje praw człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Rada Praw Człowieka, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Międzynarodowy Trybunał Karny, Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejski Trybunał Praw Człowieka, Rzecznik Praw Obywatelskich</i>; - wie, kim była Eleanor Roosevelt, oraz przedstawia jej historyczną rolę
28	Rozliczenie dziedzictwa PRL po 1989 r.	- przedstawia działania podejmowane w celu rehabilitacji żołnierzy podziemia niepodległościowego po II wojnie światowej; - przedstawia działania podejmowane w celu rozliczenia autorów stanu wojennego; - wyjaśnia problemy związane z procesem lustracji	- przedstawia działania podejmowane przez polskie władze w celu rozliczenia postępowania władz PRL-u; - wymienia sposoby upamiętnienia żołnierzy podziemia niepodległościowego i osób represjonowanych w okresie PRL-u; - wyjaśnia problemy związane z przeprowadzeniem procesu lustracji; - omawia działalność Instytutu Pamięci Narodowej; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>rehabilitacja, Instytut Pamięci Narodowej, Rzecznik Interesu Publicznego, kłamstwo lustracyjne, status osoby pokrzywdzonej</i>
29	Polska droga do NATO i Unii Europejskiej	- charakteryzuje polską politykę zagraniczną w latach 90. XX w.; - przedstawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej	- charakteryzuje stosunki polsko-rosyjskie w latach 90. XX w.; - charakteryzuje relacje polsko-niemieckie w latach 90. XX w.; - przedstawia aktywność Polski w rejonie Europy Środkowej w latach 90. XX w.; - omawia etapy przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej; - wyjaśnia, dlaczego Polsce zależało na członkostwie w NATO i Unii Europejskiej;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Trójkąt Weimarski, Trójkąt Wyszehradzki / Grupa Wyszehradzka, Partnerstwo dla Pokoju, traktat akcesyjny</i>
--	--	--	--

IV. Świat i Polska w pierwszych dwóch dekadach XXI w.

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
30	Świat na początku XXI w.	• charakteryzuje sytuację w Azji na początku XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Afryce Północnej na początku XXI w.; • przedstawia skutki globalizacji i kryzysu finansowego z początku XXI w.; • przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19	• przedstawia pozycję Chin na początku XXI w.; • charakteryzuje sytuację w Korei Północnej na początku XXI w.; • przedstawia przyczyny i skutki Arabskiej Wiosny; • przedstawia skutki globalizacji i kryzysu finansowego z początku XXI w.; • przedstawia sposoby radzenia sobie z pandemią COVID-19; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Arabska Wiosna, COVID-19, SARS-CoV-2, pandemia</i>
31	Wojna z terroryzmem w XXI w.	• charakteryzuje różne rodzaje terroryzmu w XXI w.; • charakteryzuje reakcję państw na działania terrorystyczne w XXI w.; • charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; • wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie	• wymienia i charakteryzuje różne nurty terroryzmu w XXI w. • wymienia przykładowe zamachy terrorystyczne w XXI w. i ich konsekwencje; • omawia interwencję wojsk koalicji w Afganistanie; • omawia interwencję wojsk koalicji w Iraku; • przedstawia udział Polaków w walkach w Afganistanie i Iraku; • charakteryzuje działalność Państwa Islamskiego; • wyjaśnia związek między zamachami terrorystycznymi w Europie a wojną z terroryzmem na Bliskim Wschodzie; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>terroryzm, szariat, Al-Kaida, talibowie, Państwo Islamskie, World Trade Center</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Osama bin Laden, George W. Bush

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

32	Unia Europejska w XXI w.	• przedstawia proces integracji Unii Europejskiej na początku XXI w.; • przedstawia organy Unii Europejskiej i ich przykładowe kompetencje; • charakteryzuje problemy, z którymi mierzy się Unia Europejska na początku XXI w.; • wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw; • przedstawia koncepcje integracji Europy	• wymienia dokumenty unijne zawarte na początku XXI w. i ich główne założenia; • wymienia organy władzy Unii Europejskiej i ich przykładowe uprawnienia; • przedstawia koncepcje integracji Europy; • przedstawia przyczyny i skutki kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej; • przedstawia przyczyny i skutki wystąpienia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej; • charakteryzuje politykę Unii Europejskiej wobec pandemii COVID-19; • wyjaśnia wpływ problemów, z którymi mierzy się Unia Europejska, na jej funkcjonowanie i pozycję w niej poszczególnych państw; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, traktat nicejski, traktat lizboński, Przewodniczący Rady Europejskiej, Wysoki Przedstawiciel Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa, lockdown, tarcza antykryzysowa, Stany Zjednoczone Europy, Europa Ojczyzn, „Europa wielu prędkości”</i>
33	Rosja i jej ekspansja w XXI w.	• charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Rosji za rządów Borysa Jelcyna i Władimira Putina; • charakteryzuje politykę rosyjską na Kaukazie; • charakteryzuje politykę rosyjską wobec Ukrainy	• przedstawia, w jaki sposób przywódcy Rosji dążą do wzmocnienia władzy; • przedstawia możliwości działania opozycji w Rosji; • wyjaśnia przyczyny i skutki wojny w Czeczenii; • omawia sytuację w Gruzji; • wyjaśnia, od czego zależy polityka Rosji wobec Ukrainy; • przedstawia proces aneksji Krymu; • przedstawia przyczyny i przebieg wojny w Ukrainie; • przedstawia stosunek państw europejskich do polityki rosyjskiej na Kaukazie i w Ukrainie; • charakteryzuje różne formy prowadzenia wojny przez Rosję i ich wpływ na sytuację w Europie;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kolonia karna, Euromajdan, wojna hybrydowa, „zielone ludziki”, szantaż gazowy</i> • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Borys Jelcyn, Władimir Putin, Dżochar Dudajew, Achmat Kadyrow, Ramzan Kadyrow, Wiktor Janukowycz, Wołodomyr Zełeński
34	Polska na początku XXI w.	• charakteryzuje sytuację wewnętrzną w Polsce na początku XXI w.; • przedstawia polską scenę polityczną na początku XXI w.; • przedstawia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej;	• wymienia przykładowe sukcesy i porażki poszczególnych rządów na początku XXI w.; • wymienia główne założenia poszczególnych rządów w polityce wewnętrznej i zagranicznej; • wyjaśnia przyczyny zmiany rządów na początku XXI w.; • charakteryzuje polską scenę polityczną na początku XXI w.; • ocenia, jak afery, do których dochodziło za poszczególnych rządów, wpływały na ich ocenę przez społeczeństwo; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>postkomunizm, koabitacja polityczna, dług publiczny, Platforma Obywatelska, Prawo i Sprawiedliwość, Liga Polskich Rodzin, Samoobrona, Zjednoczona Prawica, katastrofa smoleńska</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich polityczną rolę: Donald Tusk, Andrzej Lepper, Kazimierz Marcinkiewicz, Bronisław Komorowski, Andrzej Duda
35	Polonia i Polacy na świecie	• przedstawia funkcjonowanie rządu polskiego na uchodźstwie po II wojnie światowej; • charakteryzuje rolę instytucji emigracyjnych dla rozwoju kultury polskiej; • przedstawia organizacje i inicjatywy Polonii na świecie; • ocenia, jaką rolę odegrały organizacje i inicjatywy Polonii na świecie	• pokazuje na mapie skupiska Polaków i Polonii po II wojnie światowej; • wymienia przyczyny emigracji z Polski po II wojnie światowej; • wymienia przykładowe instytucje polskie działające na emigracji; • wyjaśnia rolę, jaką odgrywały instytucje emigracyjne po II wojnie światowej; • przedstawia znaczenie organizacji tworzonych przez Polaków na emigracji dla podtrzymywania polskości i rozwoju kultury polskiej;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

		w podtrzymywaniu polskości w środowiskach emigracyjnych; • przedstawia związek ośrodków emigracyjnych z krajem; • charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i w byłych republikach radzieckich	• charakteryzuje sytuację Polaków w ZSRS i byłych republikach radzieckich; • wyjaśnia, w jaki sposób rząd polski wspiera Polaków na terenie byłego ZSRS; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>depozytariusz, Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Instytut Józefa Piłsudskiego, Maisons-Laffitte, miesięcznik „Kultura”, Rozgłoszenia Polskiego Radia Wolna Europa, Karta Polaka</i>; • wie, kim były / są wymienione postacie, oraz przedstawia ich historyczną rolę: Edward Raczyński, August Zaleski, Ryszard Kaczorowski, Władysław Anders, Jerzy Giedroyc, Jan Nowak Jeziorański, Andżelika Borys
36	Zmiany kulturowe w świecie końca XX w. i początku XXI w.	• wyjaśnia założenia polityki wielokulturowości; • przedstawia zalety i wady polityki wielokulturowości; • przedstawia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych	• wyjaśnia założenia polityki wielokulturowości; • przedstawia zalety i wady polityki wielokulturowości; • ocenia korzyści i zagrożenia płynące z polityki wielokulturowości; • wyjaśnia, jakie znaczenie ma obecnie postawa tolerancji i w czym się ona przejawia; • przedstawia znaczenie dziedzictwa kulturalnego dla współczesnej kultury; • przedstawia główne płaszczyzny współczesnych sporów światopoglądowych; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>polityka wielokulturowości, segregacja rasowa, poprawność polityczna, homofobia, dziedzictwo kulturowe, asymilacja, tolerancja, dyskryminacja</i>
37	Spółeczeństwo cyfrowe	• definiuje społeczeństwo cyfrowe; • przedstawia rozwój usług cyfrowych i ich wpływ na życie społeczne; • wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój społeczeństwa cyfrowego	• zna definicję społeczeństwa cyfrowego / społeczeństwa informacyjnego; • wyjaśnia przyczyny rozwoju komunikacji cyfrowej; • wyjaśnia wpływ rozwoju usług cyfrowych na gospodarkę, edukację i kulturę;

AUTORZY: Izabella Modzelewska-Rysak, Leszek Rysak, zespół WSiP

			• charakteryzuje korzyści i zagrożenia wynikające z komunikacji cyfrowej dla społeczeństwa i jednostki; • wyjaśnia, w jaki sposób można nadużywać wolności słowa w Internecie, i przedstawia działania zapobiegające temu zjawisku; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo cyfrowe, społeczeństwo informacyjne, siecizoholizm, wykluczenie cyfrowe, fake newsy, dezinformacja, bańka filtrująca, netykieta</i>
38	Media jako czwarta władza	• definiuje pojęcia i zasady związane z komunikacją społeczną; • charakteryzuje funkcje mediów; • zna prawa i obowiązki mediów i ich pracowników	• wymienia typy komunikacji społecznej; • charakteryzuje zasady, na których opiera się komunikacja społeczna; • wymienia środki masowego przekazu; • charakteryzuje funkcje środków masowego przekazu; • wyjaśnia, dlaczego środki masowego przekazu określa się jako czwartą władzę; • wymienia prawa i obowiązki mediów oraz ich pracowników; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>komunikacja społeczna, mass media</i>
39	Nasza przyszłość	• przedstawia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; • przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; • charakteryzuje problemy i wyzwania, przed którymi staje Polska na początku XXI w.	• przedstawia i ocenia dorobek Polski w końcu XX i na początku XXI w.; • przedstawia działania Polski w polityce zagranicznej; • przedstawia działania wojsk polskich w ramach NATO; • wyjaśnia przyczyny kryzysu demograficznego i przedstawia sposoby jego przezwyciężenia; • charakteryzuje działania podjęte przez Polskę w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego; • przedstawia zmiany klimatyczne zachodzące na świecie i próby ich zahamowania podejmowane przez państwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>geopolityka, kryzys demograficzny, ocieplenie klimatu, protokół z Kioto</i>